

Карелін В. В.,доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правового забезпечення,
військового факультету фінансів і права,

Військовий інститут

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-6271-2447

МЕДИКО-САНІТАРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано міжнародні та внутрішні нормативно-правові акти у сфері медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі в Україні. Визначено, що недоліки медико-санітарного забезпечення засуджених можуть значно погіршити якість їхнього життя та призвести до негативних наслідків для їхнього здоров'я. Пропозиції у висновках статті можуть допомогти створити більш безпечне та комфортне середовище для засуджених і забезпечити їхнє медико-санітарне благополуччя під час подій або заходів.

Ключові слова: медико-санітарне забезпечення засуджених, медична допомога і лікування, позбавлення волі, правовий захист, міжнародні стандарти поводження з ув'язненими.

Постановка проблеми. Українська держава на сучасному етапі її розвитку щорічно, за офіційними даними, через установи виконання покарань пропускає тисячі громадян, водночас значна частина всіх засуджених відчуває комплекс певних правообмежень під час відбування покарань, пов'язаних із позбавленням волі. Однак, відповідно до наявної доктрини кримінально-правового впливу, вважається, що самі собою правообмеження не допоможуть досягти поставленої перед покаранням мети, тому в засуджених існує також значний спектр різноманітних прав. Одним з таких прав, закріплених у ч. 1 ст. 107 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України), і є отримання медичної допомоги і лікування, в тому числі платних медичних послуг за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких у закладах охорони здоров'я, які мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України та не віднесені до відання

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям написання статті стали праці вітчизняних фахівців у галузі кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права, таких як: К. А. Автухов [2], І. Г. Богатирьов [3], О. І. Богатирьова [4], Т. А. Денисова [5], О. М. Джу́жа [6], О. В. Лисодед [7], М. С. Пузирьов [8], М. В. Романов [9], А. Х. Степанюк [10], І. С. Яковець [11] та ін.

Формулювання мети. Метою статті є узагальнення наявної нормативно-правової бази та формулювання авторського бачення прогалин чинного законодавства в питанні медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі в Україні.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі статтею 27 Конституції України кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [12].

У ч. 1, 2 ст. 281. Цивільного кодексу України зазначається, що фізична особа має право захищати своє життя та здоров'я, а також життя та здоров'я іншої фізичної особи від протиправних посягань будь-якими засобами, не забороненими законом [13].

У ч. 1, 2 ст. 283. Цивільного кодексу України, що фізична особа має право на охорону її здоров'я. Охорона здоров'я забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом [13].

Україна як учасник Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) визнає право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я. Право на здоров'я гарантується українською Конституцією та законодавством країни.

Україна має систему загальнообов'язкового державного медичного страхування, яке забезпечує певний рівень медичних послуг для всіх громадян країни. Основною метою системи охорони здоров'я в Україні є забезпечення населення доступом до якісної медичної допомоги та покращення загального рівня здоров'я.

Організація та фінансування системи охорони здоров'я в Україні здійснюються за допомогою Державного бюджету, обов'язкового медичного страхування, медичних благодійних фондів та інших джерел. Україна також співпрацює з міжнарод-

ними організаціями та партнерами для поліпшення системи охорони здоров'я та розвитку медичної інфраструктури.

Незважаючи на ці зусилля, система охорони здоров'я в Україні стикається з певними викликами та проблемами. Деякі з них містять недостатнє фінансування, нестачу кваліфікованих медичних працівників, нерівний доступ до медичних послуг у різних регіонах країни та корупцію. Проте уряд України активно працює над реформуванням системи охорони здоров'я з метою подолання цих викликів та поліпшення стану охорони здоров'я нації.

Крім цього, Україна зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів і зобов'язань у сфері охорони здоров'я, зокрема права людини на здоров'я, визначені ВООЗ, та іншими міжнародними документами, до яких вона приєдналася.

Відбування покарання в установах виконання покарань не позбавляє особу права на охорону її здоров'я, не звужує та не обмежує її прав.

Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі відіграє важливу роль у забезпеченні їхнього здоров'я та безпеки. Забезпеченням здоров'я осіб, що перебувають в установах виконання покарань, зазвичай займаються спеціалізовані медичні служби та персонал, який пройшов підготовку для роботи з ув'язненими.

Забезпечення медико-санітарної допомоги в установах виконання покарань вимагає дотримання стандартів міжнародного права та рекомендацій, що стосуються прав людини, зокрема стандартів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Комітету проти катувань ООН. Дотримання цих стандартів сприяє забезпеченню гідної медичної допомоги та захисту прав засуджених, які перебувають в установах виконання покарань.

Також слід зазначити, що існують міжнародні нормативні акти, згоду на виконання яких було ратифікованою Україною і які містять правову основу гарантування права на охорону здоров'я та засади медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі, серед них: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ухвалену Комітетом міністрів Ради Європи 04.11.1950 р. [14], Міжнародний пакт про грома-

дьянські і політичні права, ухвалений Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. [15], Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1984 р. [16], Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, ухвалена Радою Європи 26.11.1987 р. [17].

Серед актів рекомендаційного характеру, які містять норми щодо забезпечення засудженим належного медико-санітарного забезпечення, на міжнародному рівні діють такі документи: Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, ухвалений Генеральною Асамблеєю ООН 17.12.1979 р. [18], Основні принципи поводження з в'язнями, ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН 14.12.1990 р. [19], Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження з ув'язненими (Правила Нельсона Мандели), ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН 17.12.2015 р. [20], Європейські пенітенціарні правила, ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи 11.01.2006 р. [21] та ін.

Ці стандарти розроблені для того, щоб гарантувати належне і справедливе поводження із засудженими, запобігати зловживанням та забезпечити гідне ставлення до них, зокрема їх медичні потреби. Вони детально описують стандарти для забезпечення медичного обслуговування засуджених, які містять профілактику, діагностику та лікування.

Зокрема, ці стандарти визначають такі пункти: медичний огляд під час в'їзду до установи покарання і призначення індивідуального плану лікування для кожного засудженого, забезпечення доступу до належного медичного догляду та лікування на рівні, що відповідає стандартам здоров'я за місцем перебування засудженого, проведення диспансеризації і регулярних медичних оглядів засуджених для виявлення захворювань та інфекційних захворювань, психічний догляд та психіатрична допомога для засуджених, які мають психічні проблеми або ризик суїциду, забезпечення необхідних ліків і медичних препаратів засудженим у разі захворювання, забезпечення санітарно-гігієнічних умов та відповідних умов проживання для засуджених, що сприяють збереженню здоров'я.

Тобто засуджені також мають право на здоров'я, як це передбачено міжнародними стандартами та нормами в галузі прав людини. Це містить право на доступ до належної медичної допомоги та повагу до їхнього фізичного і психічного здоров'я. До того ж означає, що ув'язнені мають право на медичне обслуговування, яке містить профілактику, діагностику та лікування хвороб і травм. Також повинні забезпечуватись медичні випробування та консультації, якщо необхідно.

Крім того, згідно з Мінімальними стандартами, ув'язнені мають бути захищені від жорстокого, нелюдського або понижуючого поведіння або покарання, зокрема таке, як несвоєчасне надання медичної допомоги або відмова від неї. Вони повинні мати доступ до лікаря та медичного персоналу без необґрунтованих обмежень або перешкод.

У разі, якщо ув'язнений потребує спеціалізованої медичної допомоги, яку не можна надати в межах установи виконання покарання, його можуть направити до зовнішніх медичних установ згідно з процедурами, встановленими законом.

Варто зазначити, що деталізація та впровадження цих стандартів може різнитися залежно від країни та їх законодавства. Міжнародні стандарти надають загальні принципи, які повинні дотримуватися, але конкретні правила можуть бути розроблені на національному рівні.

Варто зауважити, що кожен засуджений має такі права у сфері охорони здоров'я:

Право на вибір лікаря (ст. 34 та 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі – Закон)), яке містить: право на вибір лікувального закладу; право на вибір лікаря; право на заміну лікаря [22].

Право на інформацію (ст. 285 ЦК України [13], ст. 39 Закону [22]), яке містить: право на інформацію про стан здоров'я; право на інформацію про медичне втручання.

Право на таємницю про стан здоров'я (ст. 286 ЦК України [13], ст. 39¹ Закону [22]).

Право на вибір методів медичного втручання (ст. 284 ЦК України [13]).

Право на особисту недоторканність, у тому числі право на відмову від медичного втручання (ст. 284 і 289 ЦК України [13], ст. 43 Закону [22]).

Право на належну якість медичної допомоги (ст. 6 Закону [22]).

Право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю (ст. 6 Закону [22]).

Права засудженого до позбавлення волі у сфері охорони здоров'я, основні засади надання медичної допомоги та взаємодія закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС) із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги засудженим закріплені у Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженим наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 №1348/5/572 (далі – Порядок) [23].

Слід зауважити, що у п. 3 Порядку щодо організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі зазначається, що медичне обслуговування (амбулаторне, стаціонарне лікування, реабілітація), контроль та аналіз стану здоров'я засуджених організовуються і проводяться медичними працівниками відповідно до законодавства про охорону здоров'я, системи стандартів у сфері охорони здоров'я, клінічних протоколів у порядку, передбаченому законодавством [23].

У п. 4 Порядку сказано, що в закладах охорони здоров'я ДКВС надаються медична допомога при невідкладних станах, первинна медична допомога, вторинна (спеціалізована) та паліативна допомога, медична реабілітація, здійснюється санітарно-епідеміологічний нагляд, проводяться санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи, в тому числі із упровадження превентивної медицини (пропаганда здорового способу життя, зокрема з питань дотримання особистої гігієни, запобігання інфекційним захворюванням, алкоголізму та наркоманії, запобігання самогубствам, гігієнічне навчання), організовується цілодобове чергування медичних працівників, забезпечення засуджених лікарськими засобами, медичними виробами, технічними та іншими засобами реабілітації, проводиться реабілітація та лікування після захворювань і травм [23].

Пункт 5 Порядку вказує, що екстрена медична допомога засудженим у закладах охорони здоров'я ДКВС надається відповідно до Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку надання екстреної медичної допомоги особам, узятим під варту або яким призначено покарання у виді позбавлення волі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2012 року № 1122 [23].

Згідно з ч. 1 ст. 116 КВК України у місцях позбавлення волі організуються необхідні лікувально-профілактичні заклади, а для лікування засуджених, які хворіють на активну форму туберкульозу, – заклади на правах лікувальних. Для спостереження та лікування хворих на інфекційні захворювання в медичних частинах колоній створюються інфекційні ізолятори [1].

На медичну частину установи виконання покарань покладається обов'язок здійснення контролю за станом здоров'я засуджених шляхом проведення медичних оглядів, обстежень, здійснення диспансерного нагляду, надання первинної медичної допомоги, екстреної медичної допомоги, амбулаторної та стаціонарної медичної допомоги відповідно до Основ законодавства про охорону здоров'я [24].

Заклади охорони здоров'я ДКВС містять: спеціалізовані туберкульозні лікарні; спеціалізовані дерматовенерологічні лікарні; спеціалізовані психіатричні лікарні; багатoproфільні лікарні; багатoproфільна лікарня для засуджених, які потребують постійного медичного нагляду та реабілітації; амбулаторії; амбулаторно-профілактичні відділення; медичні частини установ виконання покарань; фельдшерський пункт; аптеки [24].

Лікувально-профілактична і санітарно-протиепідемічна робота в місцях позбавлення волі організовується і проводиться відповідно до законодавства про охорону здоров'я. Адміністрація колоній зобов'язана виконувати необхідні медичні вимоги, що забезпечують охорону здоров'я засуджених. Засуджені до позбавлення волі зобов'язані виконувати правила особистої і загальної гігієни, вимоги санітарії [1].

Примусове годування засудженого, який заявив про відмову від прийняття їжі, забороняється. Примусове годування може бути застосовано лише на підставі рішення суду, ухваленого за висновком

лікаря, що засудженому загрожує розлад здоров'я стійкого характеру та існує очевидна загроза його життю [1].

Особа, яка відмовилася від прийняття їжі, з моменту встановлення цього факту має перебувати під постійним наглядом лікаря [1].

Під час підготовки висновку лікаря, зважаючи на стан здоров'я засудженого, визначає вид примусового годування [1].

Питання про застосування примусового годування вирішується судом у порядку, передбаченому законом [1].

Порядок надання особам, які позбавлені волі, медичної допомоги, організації і проведення санітарного нагляду, використання лікувально-профілактичних та санітарно-профілактичних установ охорони здоров'я і залучення з цією метою їхнього медичного персоналу визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [1].

Засуджений має право звертатися за консультацією і лікуванням до закладів охорони здоров'я, що мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України, які надають платні медичні послуги та не віднесені до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань. Оплата таких послуг і придбання необхідних ліків здійснюється засудженим або його рідними та близькими за рахунок власних коштів. Консультавання та амбулаторне лікування в таких випадках здійснюються в медичних частинах колоній за місцем відбування покарання під надглядом персоналу медичної частини. У разі необхідності лікування в умовах стаціонару засуджений має право отримувати медичну допомогу і лікування, в тому числі платні медичні послуги за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких, у зазначених закладах охорони здоров'я. Підставою для надання такої медичної допомоги є медичний висновок. Режим перебування засуджених на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, визначається законодавством [1].

Засудженим, які перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, тривалі побачення не надаються [1].

Порядок перебування, умови тримання та охорони засуджених у закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, визначаються Міністерством юстиції України [1].

За розголошення лікарської таємниці медичні працівники та інші особи установи виконання покарань, яким у зв'язку з виконанням професійних обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя засудженого до позбавлення волі, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законом [1].

Засудженим до позбавлення волі жінкам гарантується право не надавати інформацію та не проходити огляд у зв'язку з історією її репродуктивного здоров'я. За вимогою жінки їй має бути забезпечено проведення медичного огляду (обстеження) лікарем-жінкою. Під час медичного огляду може бути присутнім лише медичний персонал, крім випадків, коли лікар вважає, що існують виняткові обставини, або коли лікар просить працівників установи виконання покарань бути присутніми з міркувань безпеки, або коли засуджена особа просить про це [1].

Висновки. Недоліки медико-санітарного забезпечення засуджених можуть значно погіршити якість їхнього життя та призвести до негативних наслідків для їхнього здоров'я. Ось деякі з можливих недоліків: обмежений доступ до медичної допомоги, тобто засуджені можуть зіштовхуватися з труднощами в доступі до медичної допомоги через обмеженість ресурсів, переповненість медичних пунктів або відсутність кваліфікованих медичних фахівців; недостатнє медичне обладнання, тобто відсутність сучасного медичного обладнання та приладів може ускладнювати діагностику та лікування засуджених; недостатня кількість медичного персоналу, тобто недостатність кваліфіко-

ваних медичних фахівців може призвести до недооцінки та неправильного лікування медичних проблем засуджених; недостатні умови гігієни, тобто неадекватні умови для особистої гігієни можуть призвести до поширення інфекцій та інших захворювань серед засуджених; відсутність психіатричної допомоги, тобто необхідна психіатрична допомога може бути обмеженою або недоступною, що призводить до недостатнього лікування психічних захворювань; відсутність профілактичних програм, тобто відсутність програм профілактики може сприяти поширенню захворювань серед засуджених; непропорційний доступ до ліків, тобто засуджені можуть мати обмежений доступ до необхідних ліків через фінансові або організаційні обмеження; відсутність належних умов для хворих, тобто важливі умови для лікування хворих (наприклад, ізоляція, дотримання лікарняного режиму) можуть бути недостатньо забезпечені; недостатній медичний моніторинг, тобто відсутність системи постійного медичного моніторингу може призвести до недооцінки та недостатньої реакції на медичні стани засуджених; некваліфіковане медичне обслуговування, тобто недостатній рівень професійної підготовки медичного персоналу може призвести до помилок у діагностиці та лікуванні; ці недоліки в медико-санітарному забезпеченні засуджених підкреслюють необхідність реформ та покращення системи медичного обслуговування в установах покарання для забезпечення належних стандартів опіки про здоров'я засуджених.

Оптимізація медико-санітарного забезпечення засуджених є важливим завданням для забезпечення їхнього комфорту та безпеки. Ось декілька пропозицій, які можуть сприяти поліпшенню цієї ситуації:

- забезпечення високоякісної медичної допомоги – сприяння доступу засуджених до високоякісних медичних послуг, зокрема консультацій фахівців та лікування;

- створення спеціалізованих медичних пунктів – в установі виконання покарань створюються медичні пункти або цілі медичні підрозділи, обладнані необхідними приладами та медичним обладнанням;

– розвиток програм профілактики та освіти – організація інформаційних семінарів, тренінгів та інших форм освіти, спрямованих на підвищення обізнаності засуджених щодо здоров'я, гігієни та профілактичних заходів;

– упровадження сучасних технологій – використання телемедицини та інших інноваційних технологій для віддалених консультацій та діагностики;

– створення медичних баз даних – ведення детальної медичної статистики та аналізу для вдосконалення медичного забезпечення засуджених;

– оптимізація системи транспортування – забезпечення зручного та безпечного транспортування засуджених до медичних закладів у разі потреби;

– залучення волонтерів та фахівців – заохочення медичних фахівців та добровольців для надання допомоги та підтримки засудженим;

– розроблення і впровадження планів евакуації – розробка докладних планів евакуації та дії у разі надзвичайних ситуацій, що можуть виникнути під час лікування;

– створення комфортних умов – забезпечення достатньої кількості санітарних вузлів, обладнання для гігієни та можливості приготування їжі;

– координація зі службами громадського здоров'я – співпраця з органами управління з питань охорони здоров'я для забезпечення ефективного реагування на потреби засуджених.

Ці пропозиції можуть допомогти створити більш безпечне та комфортне середовище для засуджених та забезпечити їхнє медико-санітарне благополуччя під час подій або заходів.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.

2. Права та законні інтереси засуджених до позбавлення волі в умовах реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : монографія / К. А. Автухов, А. П. Гель, О. Г. Колб та ін. Харків : Право, 2015. 246 с.

3. Богатирьов І. Г. Доктринальна модель побудови пенітенціарної системи України нового типу: інноваційний проєкт. Київ, 2014. 56 с.

4. Богатирьова О. І., Богатирьов А. І. Пенітенціарна наука як складова реформування кримінально-виконавчої системи України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2018. № 4. С. 49–53.

5. Денисова Т. А. Кримінальне покарання: завдання і функції, практика застосування. *Правова система України: історія, стан та перспективи* : у 5 т. Т. 5: Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні /за заг. ред. В. В. Сташица. Харків : Право, 2008. 840 с.

6. Джужа О. М., Колб І. О. Примусове годування засуджених як засіб забезпечення їх особистої безпеки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 146–155.

7. Лисодед О. В. Закріплення міжнародних та європейських стандартів поведіння із засудженими у кримінально-виконавчому законодавстві України (на прикладі Закону України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII). *Питання боротьби зі злочинністю*. 2015. Вип. 30. С. 64–76.

8. Богатирьов М. С., Пузирьов М. С. Міжнародно-правові аспекти захисту прав засуджених до позбавлення волі. *Кримінально-виконавче право* : підручник / за заг ред. Б. М. Головкина, А. Х. Степанюка. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. С. 49–52.

9. Романов М. В. Забезпечення прав засуджених неповнолітніх під час відбування покарання у виді позбавлення волі. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 119. С. 182–192.

10. Гальцова О. В., Степанюк А. Х. Принцип поваги до прав і свобод людини у кримінально-виконавчому законодавстві, виконанні і відбуванні покарань : монографія. Харків : Право, 2020. 224 с.

11. Яковець І. С., Гель А. П. Право засуджених до позбавлення волі на медичну допомогу: сучасний стан та перспективи вдосконалення. *Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 20 квіт. 2017 р.). Т. 1. Ч. 2. Тернопіль : Крок, 2017. С. 62–65.

12. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

13. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 25.04.2023).

14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) : міжнародний документ. Протокол від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 25.04.2023).

15. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 25.04.2023).

16. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Генеральна Асамблея ООН 10.12.1984. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 25.04.2023).

17. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26.11.1987. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text (дата звернення: 25.04.2023).

18. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН від 17.12.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 (дата звернення: 25.04.2023).

19. Основні принципи поводження з в'язнями. Генеральна Асамблея ООН від 14.12.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_230#Text (дата звернення: 25.04.2023).

20. Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження з ув'язненими (Правила Нельсона Мандели) 17.12.2015. URL: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prisonreform/SMRbrochures/UN_Standard_Minimum_Rules_for_the_Treatment_of_Prisoners_the_Nels_on_Mandela_Rules-R.pdf (дата звернення: 25.04.2023).

21. Європейські пенітенціарні правила : Рекомендація Rec(2006) 2-rev Комітету міністрів державам-членам щодо Європейських тюремних правил (прийнята Комітетом міністрів 11 січня 2006 р. на 952-му засіданні заступників міністрів та переглянута із внесенням поправок і надана Комітету міністрів 1 липня 2020 р. на 1380-му засіданні заступників міністрів). URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809ee581 (дата звернення: 25.04.2023).

22. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України. 19.11.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 25.04.2023).

23. Порядок організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі : наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/356420___753992 (дата звернення: 25.04.2023).

24. Порядок надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php> (дата звернення: 25.04.2023).

Karelin V.,

Doctor of Science (Law), Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Legal Support of the Military Faculty of Finance
and Law Military Institute
of Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-6271-2447

MEDICAL AND SANITARY CARE OF CONVICTED TO DEPRIVATION OF LIBERTY IN UKRAINE

At the current stage of its development, according to official data the Ukrainian state annually passes thousands of citizens through prisons, while a large part of all convicts experience a complex of certain rights restrictions while serving sentences related to deprivation of liberty. However, according to the existing doctrine of criminal-legal influence, it is considered that legal restrictions alone will not help to achieve the goal set before the punishment, therefore, convicts also have a significant range of various rights. One of these rights enshrined in Part 1 of Article 107 of the Criminal and Executive Code of Ukraine (hereinafter the Criminal Code of Ukraine) is the receipt of medical care and treatment, including paid medical services at the expense of personal funds or funds of relatives and friends in health care institutions who have a license from the Ministry of Health of Ukraine and are not assigned to the central executive body that implements state policy in the field of execution of criminal punishments.

Deficiencies in the medical and sanitary support of convicts can significantly worsen their quality of life and lead to negative consequences for their health. Here are some of the possible disadvantages: limited access to medical care, i.e. convicts may face difficulties in accessing medical care due to limited resources, overcrowding of medical facilities or lack of qualified medical professionals; insufficient medical equipment, i.e. the lack of modern medical equipment and devices can complicate the diagnosis and treatment of those affected; an insufficient number of medical personnel, i.e. a lack of qualified medical specialists, can lead to underestimation and incorrect treatment of the medical problems of convicts; insufficient hygiene conditions, that is, inadequate conditions for personal hygiene can lead to the spread of infections and other diseases among convicts; lack of psychiatric care, i.e. necessary psychiatric care may be limited or unavailable, resulting in undertreatment of mental illness; lack of prevention programs, that is, lack of prevention programs can contribute to the spread of diseases among convicts; disproportionate access to medication ie inmates may have limited access to necessary medication due to financial or organizational constraints; lack of proper conditions for patients, i.e. Important conditions for the treatment of patients (for example, isolation, compliance with the hospital regime) may not be sufficiently provided; insufficient medical monitoring, i.e. the absence of a system of permanent medical monitoring can lead to underestimation and insufficient

response to the medical conditions of convicts; unqualified medical care, i.e. insufficient level of professional training of medical personnel can lead to errors in diagnosis and treatment.

Optimizing the medical and sanitary provision of residents is an important task to ensure their comfort and safety. Here are some suggestions that can help improve this situation: provision of high-quality medical care, i.e., to promote access of residents to high-quality medical services, including specialist consultations and treatment; creation of specialized medical centers, i.e. in the audience area, you can create medical centers or entire medical units, equipped with the necessary devices and medical equipment; development of prevention and education programs, i.e. organization of informational seminars, trainings and other forms of education, aimed at raising awareness among residents about health, hygiene and preventive measures. Implementation of modern technologies, that is, the use of telemedicine and other innovative technologies for remote consultations and diagnostics; creation of medical databases, i.e. keeping detailed medical statistics and analysis to improve medical care for the elderly; optimizing the transportation system, i.e. ensuring convenient and safe transportation of inmates to medical facilities in case of need; involvement of volunteers and specialists, i.e. involvement of medical specialists and volunteers to provide assistance and support to the elderly; development and implementation of evacuation plans, i.e. development of detailed evacuation plans and actions in case of emergency situations that may arise during the audience; creating comfortable conditions, i.e. providing a sufficient number of sanitary facilities, hygiene equipment and the possibility of cooking; coordination with public health services i.e. cooperation with public health authorities to ensure an effective response to the needs of residents.

These suggestions can help create a safer and more comfortable environment for attendees and ensure their health and well-being during events or activities.

Key words: *medical and sanitary care of convicts, medical support and treatment, deprivation of liberty, legal protection, international standards for the treatment of prisoners.*

References

1. Ukraine (2003), *Criminal Executive Code of Ukraine* : Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.
2. Avtukhov, K. A., Hel, A. P., Kolb O. H. and others (2015), *Rights and legitimate interests of those sentenced to imprisonment under the conditions of the reform of the State Criminal and Executive Service of Ukraine* : monograph, Pravo, Kharkiv.
3. Bohatyrov, I. H. (2014), *The doctrinal model of building a new type of penitentiary system of Ukraine: an innovative project*, Kyiv.
4. Bohatyrova, O. I. and Bohatyrov, A. I. (2018), *Penitentiary science as a component of reforming the criminal and executive system of Ukraine*, *Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, No. 4, pp. 49–53.

5. Denysova, T. A. (2008), Criminal punishment: tasks and functions, practice of application. The legal system of Ukraine: history, state and prospects : in 5 volumes, Volume 5 : Criminal and legal sciences, *Actual problems of fighting crime in Ukraine*, Pravo, Kharkiv, pp. 208–219.

6. Dzhuzha, O. M. and Kolb, I. O. (2013), Forced feeding of convicts as a means of ensuring their personal safety, *Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, No. 3, pp. 146–155.

7. Lysodied, O. V. (2015), Consolidation of international and European standards of treatment of convicts in the criminal executive legislation of Ukraine (on the example of the Law of Ukraine of April 8, 2014 No. 1186 VII), *Issues of fighting crime*, Vol. 30, pp. 64–76.

8. Bohatyrov, M. S. and Puzyrov, M. S. (2019), International legal aspects of the protection of the rights of those sentenced to imprisonment, *Criminal law : a textbook*, Pravo, Kharkiv, pp. 49–52.

9. Romanov, M. V. (2012), Ensuring the rights of convicted minors while serving a prison sentence, *Problems of legality*, Vol. 119, pp. 182–192.

10. Haltsova, O. V. and Stepaniuk, A. Kh. (2020), The principle of respect for human rights and freedoms in criminal executive legislation, execution and serving of punishments : monograph, Pravo, Kharkiv.

11. Iakovets, I. S. and Hel, A. P. (2017), The right of prisoners to receive medical care: current status and prospects for improvement, *Development of education, science, economy in the conditions of integration processes*, Krok, Ternopil, Vol. 1, pp. 62–65.

12. Ukraine (2016), *Constitution of Ukraine* : Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.

13. Ukraine (2003), *Civil Code of Ukraine* : Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (accessed 25 April 2023).

14. Council of Europe (1950), *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (with protocols) (European Convention on Human Rights)* : an international document, Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (accessed 25 April 2023).

15. UN General Assembly (1966), *International Covenant on Civil and Political Rights*, Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (accessed 25 April 2023).

16. UN General Assembly (1984), *Convention against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (accessed 25 April 2023).

17. Council of Europe (1987), *European Convention for the Prevention of Torture or Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text (accessed 25 April 2023).

18. UN General Assembly (1979), *Code of Conduct for Law Enforcement Officials*, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 (accessed 25 April 2023).

19. UN General Assembly (1990), *Basic principles of treatment of prisoners*, Verkhovna Rada of Ukraine, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_230#Text (accessed 25 April 2023).

20. United Nations Organization (2015), *United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules): Resolution*, the General Assembly, New York, available at: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/SMR_brochures/UN_Standard_Minimum_Rules_for_the_Treatment_of_Prisoners_the_Nelson_Mandela_Rule_s-R.pdf (accessed 25 April 2023).

21. Council of Europe (2006), *European Prison Rules : Recommendation Rec(2006) 2-rev of the Committee of Ministers to Member States on the European Prison Rules*, available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809e581 (accessed 25 April 2023).

22. Ukraine (1992), *Fundamentals of Ukrainian Legislation on Health Care: Law of Ukraine*, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (accessed 25 April 2023).

23. Ukraine (2014), *The procedure for the provision of medical care to those sentenced to imprisonment* : Order of the Ministry of Justice of Ukraine, the Ministry of Health of Ukraine, available at: https://zakononline.com.ua/documents/show/356420__753992 (accessed 25 April 2023).

24. The procedure for providing medical support to convicts sentenced to imprisonment, available at: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php> (accessed 25 April 2023).